

Leto IV.

NA DUNAJI 15. AVGUSTA 1878.

List 16.

V B O S N O !

Kaj da žalosten glas po vsej se deželi razlega?
Ni je liše skoraj, kjer bi ne tekle solze!
Mož od mlade ženě, otročičev se svojih poslavlja,

Glasno se jokajo, sam briše skrivaj si oko.
Materi sin v slovo in očetu podaja desnico,
Bratci, sestrice tam zad žalostni zrejo za njim.

Ženin nevesto v solzah z obljubami sladkimi teši,

Da se poverne skoraj, blizo poroke je dan. —
V mesto iz tergov, vasí jih kliče visoko povelje,
Kam iz mesta potém dalje, sami ne vedó.
Z Dunaja doli prišel je ukaz v slovensko deželo,
Da je zbrati vojsko, kakor nov zakon velí.
Terd je ukaz, a vsak se vendar pokorno mu klanja,

Ne modruje nobén, ne poprašuje, zakaj? —
Šli so! Kakó je zdaj vse zapuščeno in tiho za njimi!

Jok ubozih in stok se je po kotih poskril.
Plug zasajén tičí na njivi na pol izorani,
Kjer ga je pustil ratár, ko mu prišel je ukaz.
Zernje na bilki trohni, ki živež naj bode družini,
Po gospodarji zastoj, muka po hlevih govéd. —

Vnel li je zopet se boj, sovražnik se bliža li meji?

Boj je kervavi končan, sklenen na Nemškem je mir.

V tujo deželo vihrá ponosno dvobojna zastava,
Vi ste v prvi versti, dragi rojaki, za njo.

Vaše orožje strahú ne nosi in robsta čez mejo,
Vaš prihod se želí, vi ste poslanci mirú. —
Srečo torej in uspeh vam na pot težavno, rojaki!

Ne pozabite nikdár, da ste slovenske kervi.
Ne skerbeti! V nečast ne bodete vi domovini,
Ki ponosno zdaj v vas solžno obrača okó.
Z Bogom hodite, na dom razrušeni brate spremite,

Bramba jim in pomoč, bratje bodite jim vi.
Glas naj dober imá slovensko imé pri sosedih,
Vedno hvaležen spomin v serci naj hranijo nam. —

Se li še upati smé — mi smo se odvadili upa —

Lepšega dneva morda zora nebó nam zlati.
O da bilo bi res, kar upati komaj se upam,
Blag iz prelitih bi solz sad se Slovenstvu rodil.

B. M.

Sodnikovi.

XIV.

Nemoško se je zdelo Sodniku, da bi svoji ženi razodeval svoje gospodarske razmere; sam zase je gospodaril v sreči in nesreči, sam je bil za vse odgovoren, za izgubo in dobiček. Vendar Lizi ni bilo težko ugeniti in razvideti, v kakem stanju je sedaj Sodnikova hiša. To ji je bilo jasno, da zdaj ni več upati pomoči, ko se je bila prva izkazala za tako pogubno; pravi strup bolnemu telesu je bila ta pomoč, ne zdravilo. Vendar ženska ne obupa tako hitro; na vse strani je uboga žena ukrepala in ugihala, kako bi bilo moči izkopati se vsaj iz najhujše stiske in zadrege. Ko je tako premišljevala ponoči, zasveti ji v glavi misel, katera, ako se ji posreči, obeta vsaj nekoliko pomoči, če že ne rešitve iz nesreče. Ali kaj poreče tej misli Andrej? Poskusiti je treba.

Takoj, ko je bil dan, gre k svojemu možu. Neprijazno jo sprejme, kakor po navadi, osorno jo zaverne, ko je izpregovorila prve besede, da vé, kako je sè Sodnikovo hišo:

„Ne vtikaj se v stvari, ki jih ne umeš, ki ti niso nič mari. Ko bi bilo še kaj pomoči, ti si zadnja, pri kateri bi je iskal“.

Vse to je ne ostrasi, mirno a odločno mu odgovori:

„Svetovati se bode vendar smelo; poslušaj, kaj mislim, potem stóri, kakor te je volja, saj te nihče ne sili“.

„Zdaj sem pa res radoveden; nù pokaži torej svojo modrost, ki te tako tišči“!

„Jaz vem za človeka, ki bi nam lahko pomagal, vsaj toliko, da bi nam ne bilo

treba beračiti po svetu; morebiti bode tudi hotel, samo prositi ga je treba, sam se ne bo ponujal“.

„Kedó je ta človek“?

„Brezarjev Anton“.

Sodnik se zgane pri tem imenu, kakor da bi ga bilo kaj pičilo. Serpó pogleda svojo ženo izpod košatih obveri:

„To je tisti, ki postopa za našo Ano! Sam zlođej ti je vdihnil to misel. Svojo hčer hočeš prodajati? Prej bi je ne bil nikoli dobil, ko smo bili še na terdem, zdaj pa še manj, dokler bo tá-le gibal; to si zapomni“!

„Pri tebi je tudi precej ogenj v strehi! Káko prodajanje je neki to? Rad jo ima, kaj je tú napačnega, in ona ga rada ima; če ne veš, pa ti jaz povem, s teboj, se ve da, se ne upa govoriti, ti si kakor vihar, lastni otroci se te bojé. Povém ti toréj, ker že o tem govoriva, nikoli je ne prisiliš, da bi katerega družega vzela. In jaz ti pravim: pametna je, boljsega moža bi si ne mogla izvoliti. O da bi jaz le še ta dan doživela“!

„Ha, ha! Ti pa že poznaš človeka; kaj meniš, da mu je bilo za dekleta? Petice, petice! Boš že videla, kako bo zdaj; poznal je ne bo več“.

„Jaz pa sem prepričana, da Brezar ni tak“.

„Ták ali ták, tisto, kar praviš, ne bo nič! Da bi jaz šel k njemu in ga prosil. Ljubi Anton! glej slabo se mi godi; pozabi, kar je bilo prej med nama; zaničeval sem te, imenoval sem te berača; rekel sem ti, da ti kosti zdrobim, ako te najdem še kedáj, da govoriš z mojo hčerjo. To je bilo takrat, ko se mi je

še dobro godilo, ko je bila še Sodnikova hiša prva v tergu. Zdaj drugače govorim; zdaj sem berač, z doma me izpodé, če mi ti ne pomagaš. Bodi usmiljen, Anton; vzemi mojo hčer, stóri z njo kar hočeš, samo daj mi toliko in toliko! — Ne, žena, takó se Sodnikov Andrej ne bo ponižal pred Brezarjem, svoje hčeri mu ne bo prodajal, rají na césto kamenje klépat^c.

„Če že nočeš iti sam, kar bi se spodobilo, pusti vsaj, da naj grem jaz k njemu, mene ni sram ponižati se, saj se za svoje otroke, ne zase“.

„Pojdi, kamor hočeš, iz hiše ti ne branim, ali nazaj se mi potem ne prikaži“.

Liza je videla, da bi vse njeno prigovarjanje pri terdovratnem moží nič ne zaleгло. Brez odgovora otide.

Več dni po tem nísta več skupaj govorila. Sodnik je bil tak, da se mu ni nihče blizo upal; celo Nosan se ga je bal, in to po pravici. Sodnik je bil, kakor se je kazalo, spoznal, da mu je bil ta človek hudoben duh, da mu je bilo v pogubo vse, kar mu je on svetoval. Po cele dni ni z nikomur besede izpregovoril; tudi hodil ni nikamor. Doma v svoji sobi je tičal, ali se je pa po vertu izprehajal in sam sê sabo govoril. Krepkega moža so bile vidno vse moči popustile; mirno je čakal, kaj pride nad njegovo hišo.

Tako je bilo minilo nekoliko dni. Neko popoldné, ko je zopet sam pohajal po vertu, pride mu žena naproti ter ga nagovori:

„Prepovedal si mi, da ne smem k Brezarji. Pokorna sem ti bila, dasi mi je bilo težko. Brez tvoje volje nočem ničesa početi. Veš, kaj se je zgodilo? Brezar sam me je nagovoril; na polji

me je videl, pristopil je k meni in mi dejal, da bi bil že zdavnaj rad prišel v hišo, ko bi se tebe ne bal, ker vé, da ga tako sovražiš. Krivo si ga sodil; Anton je tak, kakoršnega sem si jaz vedno mislila; in še več. Kedó bi si bil kaj takega mislil? Ne samo da ima Ano rad kakor prej, da jo prosi za ženo, to sem vedela; ali rekel mi je, da je vse natanko pregledal in prevdaril, kako je naše stanje. Ko bi ti hotel, pravi, izročiti in prepustiti mu vse, kakor je, poskusil bi rešiti nam, kar je moči, vsega se ve da bi ne mogel. Tebi bi ne bilo treba za nič skerbeti, samo da mu daš privoljenje in pooblastilo, in da slednjič poterdiš vse njegove naredbe. Kaj praviš, Andrej? To ni nič sramotnega za nas, po moji misli. Če hočeš, in zakaj bi ne, samo reci, kedaj naj pride k tebi, da se pogovorita; ali pa če še tega nočeš, poroči mu po meni, da privoliš, drugega ni treba. Govóri, Andrej“!

Mož ji za odgovor nejevoljno odmigne z roko, potem se oberne v stran in jo pusti samo na mestu.

Bilo je nekaj dni po tem, ko priteče in prisopiha Zalka k svoji materi:

„Mati, mati! Naš Tine je tukaj“!

„Kaj sanjaš“! zaverne jo mati.

„Res, res, mati! videla sem ga in govorila sem z njim. V brezji sem bila z Drejčkom; hotela sva iti k pastirju, ki tam pase. Drejče je nekaj iskal v germovji, jaz sem šla pa sama naprej. Kar zagledam nekoga, ki je na parobku sedel; strah me je bilo, nazaj sem se obrnila. Kar me pokliče: Zalka, Zalka! Zdaj sem videla, da je naš Tine; po glasu sem ga spoznala. Hitro grem k njemu. O ko bi ga videli, mati, kakšen je! Ves drugačen je: Ves suh je in bled kakor zid, pa ves raztergan, pa tako

čudno gleda, mati! Ali si bolan, Tine, vprašam ga, ker si tako čuden? Nisem bolan ne, pravi, ali so oče in mati doma? Mati so doma, odgovorim mu, očeta nisem videla, ne vem, če so doma ali so kam šli. Nato mi pravi: Pojdi domov, Zalka, in prinesi mi kos kruha, ali kar dobiš, lačen sem, pa nikomur ne pravi, da si me videla. Zakaj pa ne greš domov? vprašam ga na to. Saj vidiš, kakšen sem, pravi, v mraku že pojdem, zdaj me je sram. Le hitro pojdi pa molči, tukaj te bom čakal. Na to sem tekla, kar sem mogla. O ko bi ga vi videli mati, v serce bi se vam smilil! Jaz nisem mogla, da bi vam ne povedala*.

V serce je mater zbolelo, ko je slišala to žalostno novico iz nedolžnih otročjih ust: njej je bilo mahoma vse jasno. Urno se napoti s hčerko k njemu. Meč ji je presunil serce, ko je zagledala svojega sina, takega si vendar ni mislila. To je bil njen sin, ki je šel, še ni leto minilo, tako čverst, tako cvetoč, tako ponosen od nje! Valentin se ni upal oči povzdigniti v mater, ki ga je gledala s solznimi očmi, kakor gleda samo mati svojega ljubega, nesrečnega sina. Več časa nista izpregovorila besede ne on, ne ona. Slednjič mu reče mati:

„Vstani in pojdi z menoj, nesrečno dete*!“

„Pustite me tukaj, mati, da se zmračim“; odgovori ji Valentin.

Mati je izprevidela, da je to res najboljše. Podá mu torej nekaj jedi, ki jo je bila sè seboj prinesla. Zdelo se ji je, kakor da bi beraču v bogajme delila. Morebiti je tudi on kaj takega čutil; težko mu je bilo roko stegniti po jedi in dasi je bil silno lačen, ni mu bilo mogoče pokusiti je, dokler ni mati odšla.

Ko je bila že temà nastala, plazil se

je kakor tat proti očetovi hiši. Bil je tako srečen, da ga nihče ni videl; tudi izmed domačih ljudi ga ni nihče zapazil, ko se je zmuznil skozi vrata na dvorišče in od tod splezal na svisli v seno. Zastonj ga je mati čakala z večerjo. Ko ga le ni bilo, začelo se ji je dozdevati, kaj je. Išče ga torej povsod, kjer se ji je zdelo da bi utegnil biti skrit; na pol glasno ga kliče po imenu in slednjič se ji res oglasi. Tako išče starka s červičem v kljunu svojega mladiča, ki se je zbeگان skril jastrebu v germovji.

Valentin je dobro živel na Dunaji; z denarjem, katerega mu je oče pošiljal, dokler ga je imel sam dovolj, bili bi lahko drugi trije, štirje dobro živeli. Prijatelj je imel dovolj, da so mu pomagali zapravljati. Potem ko je denar od doma bolj in bolj poredkoma prihajal, začel je dolgove delati, na upanje jesti in piti, kar mu nekaj časa ni bilo težko; saj se je vedelo, da je bogatega očeta sin. Ko mu je slednjič začel oče dobrih naukov pošiljati namesto denarja, obernil se je sè svojimi prošnjami do matere. Ona mu je pošiljala, dokler je imela kaj. Ko že ni mogla več, pisala mu je in razložila vse kako je zdaj doma. Nato so tudi njegova pisma izostala. Oče in mati sta mislila, da si je kje kakega zaslužka preskerbel. Valentin ga je bil res začel iskati, ko mu je bila že voda do gerla; ali tako zanemarjenemu človeku, kakor je bil zdaj Valentin, nihče prav ne upa, da bi mu dal kako službo v hiši, ali da bi mu izročil svojega sina v poduk. Prijatelji in rojaki so mu res pomagali, dokler so mogli, ali ker so bili skoraj vsi sami siromaki, bila je njih podpora tudi skoraj pri kraji. Ker ni imel več za stanovanje, prenočeval je zdaj pri tem zdaj pri onem znanci; ali

ko so odšli slednjič vsi na počitnice, bil je čisto brez stanovanja, brez prenočišča v tujem mestu. Raztergan, umazan in lačen se je klatil po ulicah, toliko da ni vbogajme prosil; bil je pravi potepuh. To pa moramo vendar reči njemu na čast, da ni v svoji najhujši stiski nikoli nič sramotnega storil. Prosil ni, še svojih prijateljev ni nagovarjal nikoli; jemal je samo, kar so mu sami dajali, in to vselej s pristavkom, da jim poverne, kader bo mogel.

Slednjič ga primejo za potepuha; ker se ni mogel izkazati, kje stanuje in o čem živi, pošljejo ga, kakor se pošiljajo taki ljudje, v domovino.

In tako je ležal nekedaj bogatega Sodnika sin v senu, kakor berač, na domu svojega očeta, katerega nesreče je bil tudi on ne malo kriv. V svojem ponižanju je blagroval hlapca, ki je hodil brezskerbno zvižgaje po dvorišči!

Mati je imela težko nalogo, povedati svojemu možu, da je sin doma. To je storila že takoj drugi dan dopoldné, kar mora biti, bolje da je prej. Andrej ni zinil besede, ko je slišal žalostno novico. Ali ko mu nekoliko potem pripelje sina, oberne se mož v stran, zdaj še le je spoznal vso velikost svoje nesreče.

B. M.

(Dalje prih.)

Massimo d'Azeglio.

Spisal J. Jesenko.

(Dalje.)

Rečeno je že bilo, da se d'Azeglio in Cavour nista skladala v svoji politiki. Oba odlična rodoljuba sta hrepenela po istem smotru, poterto in razdeljeno Italijo zediniti in jo ojačiti narodu na slavo in korist; a pota, po katerih sta upala priti do tega, bila so različna. D'Azeglio je hotel po ravni in varni poti ustanoviti zedinjeno Italijo, Cavour pa se ni strašil težav in nevarnosti, ki so mu pretila na sterminih in opolzlih poti do nje. Različnost pomočkov ja je tedaj ločila. Ko pa je d'Azeglio videl preveliki uspeh Cavourove politike, ko je videl, da Cavour panitalijanske države ne zida na pesek, ampak na terdo podlogo, in ko je videl, da se Cavouru, kamor koli se oberne, sreča smehlja, preveril se je tudi pošteni d'Azeglio in postal Cavourijanec. Preverile so ga dogodbe zime 1859. in mu

pokazale, da se premedeni Cavour ni motil.

Mladeniška navdušenost je prešinila postarelega d'Azeglia, ko je bral one osodepolne besede, katere je pokojni cesar francozki na novega leta dan govoril avstrijskemu poslancu; isto nado za bodočo Italijo je v njem prebudil govor, s katerim je sardinski kralj Viktor Emanuel pozdravil narodne zastopnike. Precej je bil pošteni d'Azeglio pripravljen svojemu nasprotniku odkritoserčno priznati velike njegove zasluge za skupno domovino. Neko jutro meseca svečana dobi Cavour list iz Genove; iz napisa spozna roko d'Azeglijevo. Kar postane ves nemiren in nagloma list razpečati ter ga bere: oči njegove se zalijó s solzami. List je bil kratek a silno pomenljiv; d'Azeglio omeni Cavouru svojo neslogo

v politiki in potem mu pravi: „sedaj ni več čas razgovarjati se o tvoji politiki, ampak sedaj je treba le delati, da popolnem zmaga“. Izreče mu svojo popolno podložnost in udanost in je pripravljen delovati za domovino na vsakem njegovi starosti primernem mestu, katero koli bi mu Cavour odločil. Ženi svoji pa v posebnem listu toži svojo osodo, da mu ni več mogoče toliko storiti za domovino, kolikor bi rad.

Cavour se celó veseli, da je svoji politiki pridobil tako spretnega pomočnika ter najprej pošlje d'Azeglia v Rim. Nesel je namreč znamenja velikega reda sv. Annunziate angleškemu kraljeviču waleskemu, ki je bil prišel obiskat večno mesto. Častna ta naloga je bila le postranska. D'Azeglio je prav za prav šel v Rim, da bi pridobil ondašnje narodnjake za Cavourovo politiko. Prigovarjal je svobodomiselnikom in narodnjakom, da naj bodejo v bodočem prevratu mirni; kajti upor v večnem mestu ali kak drug neprimeren dogodek utegnil bi Italijanom udano Evropo razdražiti; zlasti pa bi utegnil Napoleonovo naklonjenost v najimenitnišem trenutku promeniti v sovraštvo.

Ko je to nalogo dobro izveršil, poslal ga je Cavour za preizrednega poslanca kraljevega v Pariz in London. Kralj mu je dal popolno oblast s francozkimi in angleškimi ministri ustanoviti podlogo za kongres ali zbor najimenitniših evropskih vladarjev, ki bi imeli avstrijsko-italijansko prašanje rešiti. Ob enem mu je grof Cavour se posebno naročil vse storiti, da se Italiji in Sardiniji ohrani prijateljstvo in naklonjenost angleškega ministerstva. Kaj uspešno je d'Azeglio zagovarjal koristi svojega kralja, koristi svoje ožje in širje domovine. Pridobil je za

se angleške in francozke ministre ter se z njimi složil, na kateri podlogi bi bodoči kongres obravnaval avstrijsko-italijanske razpertije. Kar se Avstrija umakne ter zahteva druge pogoje; precej očitno tudi izreče, da bode drugače zgrabila za orožje ter siloma iskala svoje pravice.

Vojska italijanska je pred vrati. D'Azeglio se verne v Turin, pripravljen kakor leta 1848. in 1849. zgrabiti za orožje ter se bojevati za samostalnost italijanskega naroda. Ker so se o kervavi vojni med francozko-italijansko in avstrijsko vojsko tudi severne dežele papeževe, zlasti Romanja, uperle, poslal je Viktor Emanuel Massima d'Azeglia za političnega in vojaškega komisarja v imenovane pokrajine. Zlasti je imel red ohraniti med razdraženimi Romanjoli, zbirati jih v vojsko in vaditi jih v orožji, da bi v sili lahko z malim kerdelom prekoračil reko Pad in od te strani pomagal francozko-italijanski vojski. Zato je bil tudi povišan za generalmajora. Delovanje d'Azeglievo med vojsko je na drobno popisal Jos. Torelli, najbolj udani mu prijatelj, kateri ga je tudi spremljal na poti v Bolonijo. Bral naj bi vsak dotične odstavke, da se prepriča, s kako veliko navdušenostjo so Romanjoli sprejeli kraljevega komisarja; sprejeli so ga kot odrešitelja iz hudega zatiralstva. In kako pohlevno se vede mnogozaslužni narodnjak! Bolonijani izpregó konje ter ga mislijo sami slavno peljati v mesto. Ponižni d'Azeglio se temu ustavi in odločno izreče, da če se konji ne zapregó, ne pojde v Bolonijo. Hud šum! Dolg prepír! „Ali veste ali ne, da ste stvari božje, ustvarjene po božji podobi? Če veste, zakaj hočete opravljati dela neumnih živali?“ — „Hudir (oh diavolo!) kolikokrat smo že storili isto, a nikedar se ni nikedó ustavljal,

nikedar nas ni zaradi tega nikedó karal⁶. — „Dobro, a vsakikrat, ko ste to storili, delali ste kot neumna živina ter pozabili dostojnost pametnih stvari božjih; zato ponavljam vam, da ne pojdem v mesto, če ne bodo konji zapreženi⁶. Udajo se; njih veselje zato ni manje. S cveticami bi ga bili na vozu skoro zasuli. Ko je naročil najnujnejše stvari, razglasil oklic, v katerem naznanja Bolonijanom in Romanjolom svojo nalogo pa tudi njih dolžnosti.

Tu naj stoji le nekaj odlomkov tega razglasa, čegar vse verstice dihajó najčisteje rodoljubje. „Narodi se ne prerodé s petjem in veseljem, ampak s trudapolnim delom in z izkušenimi nevarnostmi. — Bog sam je tako izvolil, da samostalnost in svoboda, najdražja zaklada, od človeka zahtevata tudi največega požertvovanja. — Jaz vas ne vabim na mir in počitek, ampak na vojsko in na delo; ne pozivljam vas na veselice in pojedine, ampak na požertvovanje in terpljenje. Ne nosim vam neomejene prostosti, ampak rednost in pokorščino. — Jaz nisem prišel kot novinec k vam. — Mnogo časa že so me skelele vaše bolečine in občudujem vas, da ste jih ponosno prenašali, občudujem vašo stanoovitnost, s katero ste v srcih ohranili živo vero na boljšo bodočnost latinske kervi. — Red in pokorščina se ukoreninita le tam, kjer prestane nesloga. Vsi razpori naj se tedaj odpravijo za zmeraj. — Bog je ustvaril človeka tako, da svobodno misli bodi si o deržavnih, bodi si o vérskih stvareh. Kedor bi mu hotel siloma vsiliti svoje misli, prilastil bi si najdraži dar, ki ga je stvarnik podelil človeku, spravil bi ga v najhujše robstvo. — Pozabite pretekle zopernosti. Podajte si kot pravi bratje roke in mislite, da

Italija je složna in le za eno skerbi, da bi se sama osvobodila in po svoje ustanovila. — To naj bode zmagoviti odgovor italijanski onim nasprotnikom, ki nam že od nekedaj očitajo, da Italijani smo nesložni, in zato nezmožni postati zedinjen, svoboden in samostalen narod⁶.

D'Azegliu so izročili v Romanji le vojaško oblast, katero naj bi kot moder deržavnik tudi rabil zoper rogovileže, ako bi hoteli nered delati. A kmalu je previdel, da so razmere v Romanji tako zamotane, da se nevojaška opravila nikakor zanemarjati niso smela. Tako je naravnost postal kraljev namestnik. Kar pride čez tri dni glas, da je v Vilafranki skleneno premirje; pride pa tudi iz Turina odločni ukaz, da ima Azeglio zapustiti Bolonjo ter iz Romanje peljati vse piemontske vojščake. Ta ukaz je narodnjaka spravil v največo zadrego; precej zapustiti Romanjo in odpeljati vse vojščake, bilo bi izročiti jo najhujšemu neredu. Zato se po hitropisu sam oberne do grofa Cavoura; ta mu vsled razjasnila sicer nasvetuje, da naj nikar né zapusti Romanje, a pristavil je, da je prosil kralja, naj ga izpusti iz ministerstva. D'Azegliu to dosti ni pomagalo, kajti on ukaz, podpisan od Evgenija Savojskega, glasil se je tako določno, da je moral poslušen biti. D'Azeglio sam je poslej prijateljem pisal, da ga je ta ukaz bil spravil v največo zadrego v njegovem življenji (*Esser messo al cimento di disobbedire, e di mancare all' onore é cosa da impazzirne*). Nazadnje sklene oditi sam, ko je razdraženo ljudstvo pomiril s primérnim oklicem in izročil stotniku Faliconu najvišo oblast; poslal je tudi nekaj vojščakov na južne strani Romanje, da bi jo varovali navala, s katerim so ji papeževi vojščaki na meji

pretili. Ko pride v Turin, gre precej pred kralja ter zahteva, naj ga postavi pred vojaško sodišče, če misli, da je meje izročene mu oblasti prestopil in se nepokornega izkazal. Viktor Emanuel ga blagovoljno sprejme ter mu pravi, da je vse v Romanji prav dobro storil. Nenatančni so bili ukazi, kateri so se mu poslali.

S tem pa delovanje d'Azeglia v letu 1859. ni bilo končano. Evropski diplomati so z različnimi zvijačami in zaprekami po miru, v Vilafranki sklenem, ustavljali se zedinjenju severne in srednje Italije. Da so se vroče želje italijanskih narodnjakov izpolnile, to je storilo samo načelo, katero po latinski zaznamujemo z besedama: *non inter-vento* (ne vtikaj se v tuje homatije). Napoleon III. je krepko in stanovitno zastopal imenovano načelo deržavno nasproti vsem ugovorom evropskih diplomatov. Zato je d'Azeglio konec leta izdal deržavoslovno knjigo, v kateri z različnimi razlogi podpira blage namene francozke politike. Pisal jo je francozki; naslov ji je: *De la politique et du droit chrétien au point de vue de la question italienne*. Ta politična knjiga, brez dvombe najimenitniša, katero je d'Azeglio spisal, zagovarja blage želje in namene narodov zoper zvijačo in kriva načela raznih vlad. Z jasnimi razlogi in z gorečo navdušenostjo brani naravno in pametno pravo (*droit rationnel*), katero je v mnogih stvareh in pogostem škodo terpelo od sklenenega ali vpeljanega prava (*droit conventionnel*). Ko je v knjigi kaj dosledno razvil dotična načela, ter jih med seboj primeril, oberne se k dejanskim razmeram italijanskim ter jih presodi po postavljenih načelih. Posebno živo jih primerja z razmerami v pape-

ževih deželah ter nazadnje pravi, da „duhovna oblast zvezana z deželsko je popolnem nasprotna bistvenim načelom kerščanskega razvoja v devetnajstem stoletji“. Tist čas pa je tudi pisal že omenjenemu francozkemu politiku Evgeniju Rendu-u: „V Italiji me nimajo za dobrega kristijana — to je gotovo, da tudi sploh že komaj pričakujejo trenutka, ko vojščaki in biriči ne bodo več ločili serca in Kristusa“.

Massimo d'Azeglio od leta 1860.—1866.

Ko je grof Cavour zopet stopil v ministerstvo (za malo časa je bil namreč odstopil, vladalo je med tem ministerstvo Ratazzi), bil je d'Azeglio za namestnika poslan v pridobljeno Lombardijo. Njegov dohod v Milan so praznovali vsi Milančani z največim veseljem. Zakaj bi ne? saj niso sprejeli le zaželenega namestnika, ampak slavili so v kraljevem namestniku tudi mnogozasluznega narodnjaka, slavili so v njem svojega rojaka; mnogoletno bivanje v Milanu je namreč d'Azeglia vsem priljubilo in vsi so se živo še spominjali slave, katero si je v njih mestu pridobil kot odličen slikar in izversten naroden pisatelj. Namestnik milanski si je kmalu pridobil vsa serca; to se mu mora šteti v tem večjo zaslugo, ker ni nikedar rabil nepoštenih pomočkov; pa kako bi se bil med bogatimi Milančani ponašal le malo premožni d'Azeglio zlasti v časih, ki so prišli za dobo bliščavih namestnikov avstrijskih? Skerbel je za veliko in malo; pri opravilih ga je podpiral Josef Torelli, njegov prijatelj in sicer kot prostovoljni dvorni svetovalec brez plače. — Ko se d'Azeglio ni več zlagal s politikom grofa Cavoura, odstopil je ter z nova

prodal konje in se uverstil med infanterijo. Pošteni narodnjak ni mogel odobriti Garibaldijevega podjetja v Sicilijo; nepošteno se mu je zdelo, kako se je južna Italija zedinila s srednjo in severno. Pa kakor različno od drugih italijanskih državnikov je to tudi sodil, deržal se je vendar zmeraj prej omenjenega načela, da nima nobeden tujec pravice, vtikati se v italijanske razmere in razpertije. „Tisti dan, katerega bi dogodbe leta 1860. prišle v nevarnost pred inostransko ali tujčevo silo, bil bi jaz prvi, ki bi jih branil sè svojo kervjo“.

Ko je zapustil namestništvo, poprijel se je zopet slikarstva in peresa, če prav zadnja leta njegovega življenja, njegovo delovanje ni bilo več tako uspešno kakor pred letom 1860. Dve imenitni vprašanji ste zlasti zanimali njegovo mišljenje in delovanje. Pervo je bilo ona tesna zveza italijanske vlade z demokratično-socijalnimi rogovileži. „Oh*! piše Evgeniju Rendu-u (14. julija 1861.) — „pravim vsak dan, oh ker imamo za sè želje vseh Italijanov in 200.000 francozkih vojščakov, mislil bi, da nam je Mazzini popolnem nepotreben“. In drugikrat: „Prišli smo, dragi prijatelj, tako daleč, da smo hoteli združiti se z Mazzinijem, če prav imamo (delam kakor Katon, in zmeraj tisto ponavljam) za sè 200.000 Francozov, vso Italijo, ki po nas hrepeni, in našo malo vojsko na morji in na suhem: c'est à se ronger les poings“ (glej „Correspondance politique“ str. 210). Pošteni narodnjak, ki je vse svoje življenje delal za domovino, a vendar neprestano hodil po ravni poti, bil je prepričan, da ono skrivno postopanje vlade in ono čudno

glajenje rogoviležev ne more koristiti domovini; zato je še zmeraj veljavna njegova beseda pri vsaki priliki pobijala ono napačno politiko. Dosedanji razvoj političnega življenja v Italiji kaže, da je d'Azeglio resnico prorokoval.

Drugo vprašanje se je vertilo okolo Rima, po katerem so Italijani od dne do dne, od leta do leta bolj očitno hlepeli, da bi v njem ustanovili glavno in stolno mesto zedinjene Italije. O tem predmetu govori mala knjižica, ki jo je d'Azeglio meseca marcija leta 1861. obelodanil pod naslovom: „Le questioni urgenti“ (nujna vprašanja). V tej knjižici silno jasno razpravlja vprašanje rimsko; ne prezira le ene zapreke, ki zagraja Italijanom pot v Rim. Čez mesto naj nominalno oblast obderži papež, kateremu se mora dati vse primérno poroštvo duševne ali vérske samostalnosti; druge stvari naj vodi in določuje mestni zbor; drugače pa Rimljani naj bolj ko mogoče vživajo italijanske pravice; politično središče in stolišče naj Italijani ustanovijo v kakem drugem mestu. Tako je mislil d'Azeglio bi se najlaže rešilo rimsko vprašanje ter bi ustrezalo obema stranema: katoličanom in Italijanom. Za to rešenje se je tudi neprestano potezal, še več let poslej. V tem oziru posebno zanimiv je obširen govor, ki ga je 3. decembra 1864. imel v italijanskem starešinstvu*).

*) Gl. Lettere di M. d'Azeglio a G. Torelli — note str. 425—442; na strani 431 pravi: *Vé una gran differenza tra Roma Capitale e Roma semplicemente Città italiana, quale io intesi proporla nel mio programma, coi diritti e cogli oneri d'ogni altra, retta a municipio per l'amministrazione comunale, sotto la sovranità nominale del Pontefice.*

Narodna skupščina francozka.

Spisal Franjo Šuklje.

(Dalje.)

Ali pustimo galerije in različno občinstvo, ter oglejmo si obširno dvorano in narodne zastopnike. Stalnega predsednika nimajo, temveč izberó si vsakih štirinajst dni drugega; saj ga ni tako krepkega moža, da bi dolgo časa mogel predsedovati taki zbornici! Če se strastni poslanci med seboj napadajo, če potem še poslušalci vstanejo, kričeč in preteč, slabega zvončka se čuti ni več in predsedniku ne ostaje drugega, nego pokriti se v znamenje, da je seja začasno končana. Potem se počasi zopet mir vrača v razburjeno skupščino!

Danes vidimo na predsednikovem mestu Barère-a, licemérca, ki zaporedoma slušbuje vsem strankam ter konečno vse zataji in izda. Pravi izgled veliki večini denasnjih politikov, je bil Barère talent srednje mere — a popolnem brez značaja. Lepo in gladko govori, skerbno stavi svoje fraze, v poetičnih podobah vedno uri govorniško svojo nadarjenost, tako da ga je angleški državnik Burke kerstil „Anakreonta giljotine“. V ustavodajnem zboru še priverženec monarhije, pridruži se v konvenciji s prvega zmérnim republikancem, girondistom, dokler imajo le ti v zboru merodajni upliv. Pri pravdi nesrečnega Ljudevita XVI. predseduje, nagovarja kralja z „Louis Capet“ ter govori in glasuje za „smert brez odloga“. Kakor monarhičnemu načelu, izneveri se potem tudi girondistom, prilizuje se Robespierreu, ter sè svojimi tovariši Collot d'Herbois in Billaud-Varennes ustanovi grozovlado. Kak prizor, Barère v Clichy-u; v svoji lepi vili, obdan

od igralk, ponavlja je z malopridnimi ženskami gerdobije Ljudevita XVI. — in ob enem sestavlja imena nesrečnikov, katere je drugo jutro izročil revolucijskemu sodišču! Tudi Robespierrea pomaga uničiti — a nazadnje doseže tudi njega viharna reakcija in obsodijo ga na deportacijo. Kazen se sicer takrat ni izversila in še je bil gibčen mož nekoliko delaven na slovstvenem in političnem polji, ter je še le l. 1841. sklenil svoje življenje — a njegovo omadeževano imé hrani zgodovina, imenujoč ga Iskarijota francozke revolucije. Ako pa vprašaš, čestiti bralec, kaj je tega nestanovitnega, slabotnega moža tiralo do licemérstva, izdaje, kervoločnosti, odgovorim z besedo Louis Blanca: „Najkrutejša strast človeška — strahopetnost“. Goli strah mu je izsilil grozoviti izrek: „Le mertvi se ne vračajo“! (Il n'y a que les morts, qui ne reviennent pas.)

To so pač možje druge verste, ki zasedajo desno stran narodne konvencije! Mladi so večidel in vendar že imenitni, slavni — lepi so in elegantni, zgovorni in duhoviti, polni navdušenja in odkritosrčnega domoljubja, dasiravno ob enem čestilakomni, nepraktični, strastni. Iz raznih pokrajin velike francozke države so se zbrali; tega je izvolila lahkoživa Marsilja, onega so poslali resni Bretonci; ta se je rodil v obertnem Lijonu, onemu je zibelka tekla na solnčnatih bregovih Gironde, kjer dozoreva plemenita kapljica bordelska. Vendar so jih združili enaki nazori, osebno prijateljstvo in enaka tožna osoda tako, da jih imenujemo sè

skupnim imenom: „Girondisti“. Ko so v prvič nastopili v postavodajnem zboru, sedeli so še na levi strani ter se prištevali najodločnejšim revolucionarjem. Vzrasli v Voltairejevih nazorih, napadali so cerkev in kovali preostre postave zoper nasprotujočo duhovščino, v svesti si svoje nadarjenosti in notranje veljave, razdejali so brezozirno, kar je še spominjalo na nekedanje predpravice plemstva in zibajoč se v sladkih sanjarijah o republikanski svobodi, v idealih vzetih iz zgodovine klasičnega starega veka, ruli so tako dolgo, da so končno stermoglavili francozki prestol ter na njegovih razvalinah utemljili ljudovlado. Ali ko je bilo delo končano, ko so mislili, da je prevrat pri kraju in da bodo sedaj lahko po svojih nazorih urejali in vladali osvobojeno državo, videli so girondisti z nejevoljo in stermenjem novo stranko, bolj podjetno še in bolj prenapeto, pohlepno segati po vladnem kermilu. Tako hitro se verši ta prevrat, da se oni, ki zastopajo skrajna načela še meseca julija 1792., že meseca septembra razvpijejo kot konservativci, da ne rečemo nazadnjaki.

Tako je nastal iz osebnega sovraštva, še bolj pa iz nasprotja idej in nazorov on globoki razdor med desnico in levo narodne skupščine, med girondisti in montagnardi. V prvič sta se sprijela novošegni liberalizem in demokracija, tako podobna o prvem pogledu in vendar tako zagrizena protivnika. To pa je tako važno tudi za sedanost in za bodočnost, da bode čestiti bralec oprostil pisatelja, ako se pri tem predmetu nekoliko ustavi ter na kratko izpregovori o izviru tega zgodovinsko pomenljivega boja.

Kaj so nameravali girondisti? Na videz

ravno tisto kar montagnardi; hoteli so: „svobodo, enakost“ (liberté, égalité). Ali girondistom, odgojenim po Voltaire-ji in pisateljih, katere sploh „enciklopediste“ imenujemo, pomen svobode biva v tem, da se v državi in družbi vsaka osebnost lahko po svoji moči prosto razvija, da svobodno uporablja vse svoje sile, kakor jih je prejela od narave in osode ter v miru vživa vse, kar je plod njenega dušnega ali stvarnega imetja. Enakost pa tolmačijo le kot pravno enakost, kot enakost zakonu nasproti. Po teh nazorih ima država tedaj le nalogo, odpraviti vse postavne predpravice, razrušiti vse spone zavirajoče prosti razvoj posamezne osebnosti, sicer pa prepustiti družbo njenim naravnim nagonom in zakonom. „Laissez faire, laissez passer“!

Kedó ne vidi v girondističnih načelih verhovni program našega liberalizma, kedó ne ceni v njih prave podloge naše izobrazenosti? Ali misleči opazovalec se bode spominjal, da, kakor je v starem veku robstvo bilo neizogibni pogoj helenski omiki, tako tudi mi v XIX. stoletji svojo kulturo drago plačujemo z nevednostjo, izprijenostjo in revščino nižjih stanov, zlasti delavcev, kakor to jasno kažejo razmere velikih obertnih držav. Bilo je zernce pameti v tem, ko je francozki delavec nejevoljno vskliknil: „Kaj mi velja pravna enakost, če se poleg nje širi največa dejanska neenakost? in kaj mi koristi, da mi je prosta pot do vseh služeb in dostojanstev, ako moje nadarjenosti ne podpira odgoja, ako jo zatira glad in uboštvo! I kaj ima berač od tega, če bogatin lahko prosto ravna sè svojim premoženjem ter ga množi in množi, a siromak celo tega dostikrat pogreša, česar potrebuje za borno svoje življenje? Odpravili ste plemstvo po rodu,

ob veljavo ste spravili stare diplome in plesnjive pergamente, ali vzrasla nam je silnejša aristokracija, aristokracija bogatinov, pri katerih človek le velja — kar plača*!

Ravno tu so poprijeli demokrati, montagnardi, zlasti Robespierre, napojen z nazori, katere je „Rousseau razlagal v svojem „Contrat social“ in drugih spisih. Tem možem biva svoboda v tem, da država skerbí za nižje stanove, za množico, da brani siromaka proti bogatinu, slabotnega proti mogočnemu. Dejanjsko neenakost naj odpravi država kolikor mogoče; izdatno jo olajšati, predrugačiti družbo na korist velike množice, to ima biti glavni namen demokratične ljudovlade, katero so odločno zahtevali skrajni republikanci, montagnardi*).

Ali oglejmo si nekoliko girondistične poslance! Nič ne bôde tako v oči, ter privabi radovedne poglede kakor prava moška lepota, primérna tej, ki jo kaže on zastopnik tam. Najlepši mož na Francozskem — to je Barbaroux, in njega je rodilo in izvolilo staro mesto fokejsko, slavna Marsilja! Od tam je koncem julija 1792. marsiljski odvetnik in navdušen svobodoljub v Pariz prihitel, na čelu znanega marsiljskega kerdela. Malo tako slavljениh mož v tedanjem Parizu kakor Barbaroux in njegovi tovariši, ki so se seboj prinesli po vsem širokem svetu popevano bojno himno, neumerjočo Mar-

*) Prav jasno se vidi to načelno nasprotje iz dveh spisov, v katerih girondist Condorcet in Robespierre razvijata svoje nazore o prvotnih človeških pravicah ter o namenu človeške družbe in države (Louis Blanc, l. c. VIII. 260—266). Še bolj natančno iz zadnjega govora S. Justa, 27. jul. 1794. Prim. Sybel, franz. revolution III. 179—181.

seljezo! Ko se septembra meseca verne kot poslanec, pridruži se girondistom ter se v konvenciji odlikuje po jako pogumnih, a neprevidnih in nekoliko vsaj neopravičenih napadih na Robespierre-a. Do zadnjega vstraja v parlamentarni borbi in še 2. junija 1793., ko ljudske druhali in oborožene čete pritiskavajo na zbornico, zahtevajoč, da izloči girondiste, bode Barbaroux branil čast svoje stranke in parlamentarno samostojnost proti besnemu Maratu in licemerskemu Barère-u. Potem pobegne v Normandijo, v Caën, da bi od tam, združen z nekimi tovariši, upiral se demokratičnemu nasilstvu. Ko ga to upanje vara, napoti se v Bordeaux; on in osem drugih preklicanih poslancev krenejo peš proti jugu, v obleki narodne straže, oboroženi od nog do glave, brez živeža, v vedni smertni nevarnosti. Srečno pridejo v Bordeaux, a tudi iz tega zavetja jih iztira neznana energija nasprotnikov. Skrivajo se po berlogih in po pečinah S. Emilijonskih ali pri znancih in sorodnikih, ali jakobinski komisarji prevohajo vse kote, zasledujejo jih s psi ter jih konečno vendar zatekó. Barbaroux-a so našli pri nekej njivi, oblitega s kervjo,, težko ranjenega; sam je bil izprožil samokres proti sebi — a vendar je moral v družbi svojih prijateljev in kolegov Guadet in Salles smert storiti na morišči, v 37. letu svojega življenja!

Malo mesecev pozneje so našli mervo že od požrešnih volkov objedeno truplo moža, katerega sedaj še vidimo v konvenciji. O izpremenljivost človeške osode, o nestanovitnost javnega mnenja! Glej, to je Pétion, svoje dni župan pariški in najbolj priljubljen mož v glavnem mestu! Dnè 20. jun. 1792. se je branil Pétion odločno, z oboroženo silo posto-

pati proti ljudstvu, ki je ta dan privrelo v kraljevo palačo ogledat in nadlegovat kraljevo rodbino in kralja Ljudevita. Vlada ga je zato začasno odstavila, ali njegov vpliv je tako narasel, da je nekoliko časa več časti vžival in več oblasti imel nego vlada in zbornica skupaj. A prišli so tožni dnevi septemberski, v mestni hiši je veleval Marat, po zaporih so opravljale čete morilcev svoje grozovito

delo — in Pétion, dasiravno po imenu še glava pariškega mesta, bil je že ničla, brez moči, brez vpliva. Še so ga spoštovali v narodni konvenciji, kateri je bil s prvega za predsednika, zaslužnega mirnega moža in dobrega govornika — ali navali demokracije izpodnesli so tudi njega in v obupnem boji je storil žalosten konec, a bolj natančno ne poznamo okolnosti njegove smerti.

(Dalje prih.)

Živalski pogovori.

2. Penica in kanarček.

Kanarček. Dolgočasnega soseda sem dobil, kakor je videti; ali je ona? po pérji se to ne dá prav razločiti; vendar menim, da bo on; naš gospodar vendar ne bo tako nespameten, da bi babice kupoval. Dobro jutro, sosed ali soseda! Kaj se tako žalostno deržiš? Dobre volje bodi, skakaj in poj; nič slabo se ti ne bo godilo pri nas. Saj vidiš, prostora je dovolj, hrana dobra, skerbna postrežba, peska, čiste vode zadosti in še posebej posoda za kopanje. Naš gospodar je dober človek in siromak tudi ne kaže, da bi bil; zlasti gospodinja skerbi za nas in rada nas ima kakor svoje otroke. Sama nam snaži tičnico in nam daje jedi in pijače; vsak dan nam prinese kaj posebnega za poboljšek; nič nam ni hudega. Ali mordà še ni dolgo, kar si v zaporu?

Penica. Ne, zapora sem vajena; tudi nisem žalostna, samo tiha sem; to je že tako moja navada. Ko pridem v novo stanovanje, bodi si še tako lepo in prijetno, nisem nekaj časa nič prav

dobre volje. Čakaj malo, jutri ali pojuternjem bom že veselo skakala in prepevala kakor ti. Res, prav lepo in snažno je pri vas. Tako lepe in velike tičnice še nisem videla. Koliko vas je?

Kanarček. S tabo zdaj osmero; vsako ima svojo pregrajo zase, tako da ni boja in prepira, in vendar smo vsi lepo skupaj.

Penica. Kedó je bil pa pred mano tukaj.

Kanarček. Neka tašica; pred petimi dnevi je zboléla; sam Bog vedi, kaj ji je bilo, jela ni nič, mirno je čepela razšopirjena, glavico je držala pod perójtjo in dremala. Predvčeranjem je vznak doli pala in mrtva obležala.

Penica. Kaj takega tudi nas doleti prej ali pozneje; kratko je tiče življenje.

Kanarček. Zategadelj pa vendar ni da bi se vedno kisló deržali; veseli bodimo, dokler živimo. Jaz sem vedno vesel in prepevam in kričim, da si moj ubogi gospodar časi ušesa tišči. Sploh

vidim, da me on nima posebno rad; ljubši so mu tiči, ki bolj potihoma in mehko pojo, tašice, penice, černoglavčki; tudi kosa ima rad; drozge pa že ne tako, slavca celo ne more terpeti v tičnici. Rekel je ondan svoji ženi, da bi mene rad komū dal, ker mu prehudo kričim; a ona ga je pregovorila; rada me ima, pravi, ker sem tako živ. Sploh se mi zdi, da v naši hiši bolj njena volja velja. Meni je to prav in njemu, kakor je videti, tudi. Človeški pregovor sicer pravi, da kjer žena hlače nosi, mož malokedaj dobro kósi; a tukaj ni tako. Pri kosilu mu ona vedno podaja in ponuja najboljše koščke; časi ga še celo malo popita kakor starka mladiča, kader že noče več sam jesti.

Penica. Ali si ti že dolgo tukaj, pri teh ljudéh?

Kanarček. Kakega pol léta bi že utegnilo biti, káli?

Penica. Kje si bil pa prej?

Kanarček. O, jaz sem že kaj izkusil v svojem življenji!

Penica. Slabo se ti je torej godilo?

Kanarček. Ne meni; jaz sem se vedno dobro imel; a videl sem, kako se je drugim slabo godilo; in to je, verjemi mi, še mnogo žalostneje. Rodil sem se pri nekem malem uradniku, še uradnik prav za prav ni bil, samo pisar je bil mendà, ki nima nič gotove službe. Imel je ženo in dvoje otrok. Žena je bolehal, mendà od samega stradanja; tudi otroka, sinček in hčerka, sta bila bleda. Oče je imel malo zaslužka, ona bi bila rada kaj prislužila, pa ni mogla zaradi boléhnosti in pa za otroke je morala skerbeti. Slabo se je ljudem godilo, vendar ni bilo čuti, da bi zdihovali in tožili. Kader je mož zvečer domóv prišel, seli so za mizo in povečerjali, kar so imeli; potem so šli

otroci v posteljo; ona je kaj malega pošivala, mož se je pa spravil nad pisanje, ki ga je bil sē seboj prinesel. Tu se je pač zgodilo, da mu je žena časi malo kaj potožila, ne zaradi sebe, ona je bila z vsem zadovoljna; ali mož se ji je smilil in uboga otročiča. On jo je pa znal vselej tako lepo potolažiti, da je molčala. Kako nedeljo, pa tudi ne vsako, bil je mož prost; tedaj je o poletnem času vzel zjutraj kos kruha pa je šel čez dan iz mesta na deželo metulje lovit in drugo drobno žival. To je bilo edino veselje njegovo. Kar mož nanagloma zbolil in tretji dan so ga nesli iz hiše. Ne bom ti popisaval, kako žalovanje in jokanje je bilo za njim. Tedaj se je zgodilo, da moja roditelja in jaz — bil sem njih edini in skupaj smo še živeli — nismo ves dan dobili ne hrane ne vodé; vendar radi smo vse poterpeli, tako so se nam smilile sirote. Tu moram še pristaviti, da so vedno prav lepo za nas skerbeli; žena in otroci niso imeli druge zabave. Mož ni nikoli pozabil, vernivši se v nedeljo domóv, prinesiti nam trapotčevega semena, ki ga nam je bil nabral po poti; saj ti je mordà znano, da ga mi posebno radi zobljemo.

Kako se jim je godilo po očetovi smerti, to si lahko misliš. Da ti o kratkem povém: ko je bilo že vse prodano, kar so imeli, pridemo mi na versto. Od nobene stvari se niso tako težko ločili, kakor od nas. Ali moralo je biti, sila kola lomi. To ti je bilo jokanje, ko je vzela uboga vdova tičnico pod pázuho ter jo nesla k tičarju. Jaz sem mislil, da ne bom svoje žive dni več vesel, tako so se mi smilili. Kaj je bilo potem z njimi, ne vém. Mene je kupila neka mlada šivilja. Sirota je bila, nikogar ni imela na svetu; jaz sem ji bil za druš-

Janez Šubic risal.

Iteliogr. L. C. Zmajski na Dunaji

KNEZOV ZET.

čino. Visoko pod streho je stanovala v majheni sobici; ves dan je šivala in pol noči. Šivaje se je z mano pogovarjala in jaz sem ji veselo prepeval, kar sem najbolj mogel. Deklici je nekaj serce težilo; to se je videlo, a vedel nisem kaj. Bil sem še silno mlad in mnogo stvari nisem se umel, katere zdaj umejem. Tako sva nekaj dni lepo sama skupaj živela; kar stopi nekedaj lep mladenič v sobo. Deklica se je silno prestrašila, vsaj tako se mi je zdelo, zdaj je bila bleda, zdaj rudeča, in vedela ni, kam bi se dejala. Ali mladenič je znal tako lepo govoriti z njo, tako se ji je sladkal in prilizoval, kako jo rad ima, da ne more živeti brez nje, da naj ga tudi ona rada ima, saj ni greh; da jo bode vzela za ženo in kar je več enakih sladkih obljub, ki jih dek-

lice rade slisijo. Tako lepo, tako zares je govoril, da sem mu jaz vse verjel. In tudi ona mu je verjela. Ko se je slednjič k njej nagnil, pritisnil jo k sebi in poljubil, ni se branila. Poslej nisva bila več toliko sama. Po več ur na dan je sedel mladenič poleg nje; tako sladko sta se pogledavala in poljubavala, jaz sem jima pa prepeval! S časom je začel lep mladenič bolj poredkoma prihajati; nazadnje ga ni bilo več. Deklica je zopet sama sedela, tiha, z objokanimi očmi. Jaz nisem vedel, ali bi molčal ali prepeval nji v tolažbo. Nekega dne, ko se zjutraj zbudim in pogledam na njeno posteljo, vidim da tako čudno bleda leži in se ves čas ne gane. Drugi dan so jo nesli tuji ljudje iz sobice, jaz ne vem kam! Potem je nisem več videl.

(Dalje in konec prih.)

B. M.

Slovenski glasnik.

OSMA PODOBA.

Današnje podobo je izdelal gospod Janez Šubic, g. Jurja Šubica brat. Predmet ji je vzeta iz S. Jenkove pesmi

KNEZOV ZET.

Pač lep je mladi vertnar bil,
Ki rože v vertu je sadil,
I rad je delal, bil vesel,
Pa tako pesem si je pěl:
Najlepšo rožo bom izbrál,
I svoji ljubici jo dal;
Saj bodem, če sem tudi kmet,
Enkrat še vendar knezov zet.

Pri oknu stal je gospodár,
I slišal, kaj je pel vertnár;
Po udih stresel ga je mraz,
Od jeze bil mu bled obraz.
Le semkaj, semkaj moj vertnár!
Tak klical ga je gospodár,
Vertnár si bil doslej ti moj,
Denes pa greš na lov z menój.

Le vzemi puško risano,
I z mano pojdi na goró,
Da ustrelíva tam volká,
Ki terga mlada jágnjeta.

Ko solnce šlo je za goró,
Prižgalo zvezde je nebó,
Skovír na gori je zapél,
Nekdó slovó od svéta vzel,
Po Kolpi plaval je merlič,
Nad Kolpo je odvával tič.

Odhíje ura polnočí,
Po starem gradu vse že spí,
Hčí knezova le še ne spí,
Pri nji še svilla luč gori.
Na vertu pa stoji nekdo,
Premilo prosi, presladkó:
Le pojdi, ljubica z menój,
Da poročíva se nocój;
Ko počí zor, ti moja boš,
I jaz za vekomaj tvoj mož.
Tak mило prosi, tak sladkó,
Da zmoti módro ji glavó.

Ohléce krilo svileno,
Z ruménim zlatom vdélano.
Čez krilo pa srebérni pas,
I rožo déne v kito las,
Ki jo vertnár je včeraj dal,
Ko je pod njenim oknom stal.

Grad beli tiho zapusti,
Za ljubim svojim pohíti,
Oh pojdi sem, ne mudi se!
Glas znani v dalji čuti je.
Če teče bolj, če bolj hiti,
Klic vedno dalje se glasi.
Počákaj, ljubček moj, postój,
Postój, ne beži pred menój!
Le híti, híti, ljubica!
Saj že na koncu pota sva.

I ko do Kolpe prihíti,
Na sternem bregu obstoji.
Iz vode glas se je glasil
Tak žalosten i táko mil,
Da prime s čudno jo mójó
V globoko zvabi jo vodó.
Skovír skovikati začel,
Nekdó pa votlo je zapél:
Če bil sem tudi reven kmet,
Zdaj sem pa vendar knezov zet!

POZIV

na naročevanje slavjanskega almanaha.

Rojaci! Pričetkom leta 1879 izdadó slavjanski študentje dunajskih visokih šol almanah. V njem se bodo nahajali sestavki v vseh slavjanskih jezicih, zedinjujoč plode leposlovja in vede — izvore navdušenega mladeniškega duha, goječega ne samo ideale najčistejšega slavjanskega domoljubja, nego tudi hrepenečega po resni vedi.

Visoka zadača almanahu je gojiti literarno vzajemnost slavjansko, pospeševati poznavanje jezikov, slovstev, zgodovine in običajev raznih slavjanskih plemen. Politika je strogo izključena.

Slavjanski almanah naj bi bil pravi plod slavjanske vzajemnosti med dunajskimi slavjan-

skimi vseučiliščniki, katera si je navzlic neugodnim razmeram opomogla ter postala krepkejša, nego bi se bil kdo nadejal.

Temu dokaz naj bi bil slavjanski almanah! Mlado drevesce naj bi rodilo stotéren sad, kateri naj bi poizšel iz središča Avstrije v vse slavjanske pokrajine.

Velika je zares ta zadača. A iz malega rase veliko! Sloga jači! kar eno leto ni rodilo, to je nastalo v desetih letih; kar ne doseže posameznik, to je možno stotini.

Zato se iz središča Avstrije slavjanski vseučiliščniki obračamo na domoljube v krasnej svojej domovini, da nam pomorete pri našem delovanji. Da lepo podjetje ne pogine treba nam pomoči: duševne in še več gmotne podpore. V vse slavjanske pokrajine šel je ta poziv. Podpisanim članom redakcije dan je bil nalog, da pokličejo na pomoč slovenske rodoljube. Udeležite se torej, dragi rojaci, v kolikor mogoče obilnem številu, naročevanja na almanah slavjanskih študentov na Dunaji!

Najuljudneje prosimo osobito Vas, peresa večše slovenske ume, da ste nam krepka podpora sè svojimi umotvori.

Zedinite se z nami tudi Vi, verli sobratje iz akademického društva „Triglava“ v Gradci, in pomagajte, da dovedemo to podjetje do častnega uspeha, ki bode na slavo nam vsem.

In Vi, verli dijaci srednjih šol po Slovenskem, delujte, da pridobi dobra stvar mnogo podpornikov.

Naročnina znaša 1 gold. 20 novč., prodajal pa se bode v knjigoteržtvu po 1 gold. 60 novč.

Spisi in naročnina naj se blagovolijo pošiljati pod naslovom: Todor Stefanović-Vilovski, Wien, VII., Burggasse Nr. 24, in sicer spisi najpozneje do konca novembra t. l.

Na Dunaji 10. avgusta 1878.

Todor Stefanović-Vilovski.
Radoslav Pukl, Davorin Hostnik.

Temu listu je priložena osma podoba:
„Knezov zet“.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 5 gl. za vse leto s podobami, 2:50 za pol leta; 4 gl. za vse leto brez podob, 2 gl. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Währing, Zellerhof 6.